

Европейска харта за статута на съдиите

Участниците в многостранната среща относно статута на съдиите в Европа, организирана от Съвета на Европа от 8 до 10 юли 1998 г.,

Като взеха предвид чл. 6 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи, който гласи, че „всяко лице има право на справедливо и публично гледане на неговото дело в разумен срок от независим и безпристрастен съд, създаден в съответствие със закона“;
Като взеха предвид основните принципи на Организацията на обединените нации за независимост на магистратурата, утвърдени от Генералната асамблея на ООН през ноември 1985 г.;

Като се позовават на Препоръка № Р (94) 12 на Комитета на министрите към държавите-членки относно независимостта, ефикасността и ролята на съдиите, и като възприеха като свои целите, изразени в нея;

Загрижени за укрепване независимостта на съдиите, необходима за засилването на върховенството на правото и защитата на индивидуалните свободи в демократичните държави;

Като съзнават необходимостта в официален документ, предназначен за всички европейски държави, да бъдат точно формулирани разпоредбите, които предоставят най-високи гаранции за компетентността, независимостта и безпристрастността на съдиите;

В стремежа си да се постигне взимането под внимание на тези разпоредби в нормативната уредба на статута на съдиите в различните европейски страни, с цел конкретното осигуряване на най-висока степен на гаранции,

Приеха тази Европейска харта за статута на съдиите.

I. ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ

1.1. Статутът на съдиите има за цел осигуряване на онази компетентност, независимост и безпристрастност, която гражданите по закон очакват от правораздавателните органи и от всеки съдия, на който е поверена защитата на техни права. Той не трябва да съдържа каквито и да било разпоредби и процедури, които биха могли да накърнят доверието в тази компетентност, независимост и безпристрастност. Тази харта съдържа по-нататък разпоредбите, които в най-голяма степен гарантират изпълнението на тези цели. Тези разпоредби целят повишаване нивото на гаранциите в различните европейски държави. Те не могат да служат за основание за промени в националните статuti, насочени към намаляване на вече достигнатото ниво на гаранции в тези страни.

1.2. Във всяка европейска държава основните принципи на статута на съдиите са изложени във вътрешните норми на най-високо ниво, а неговите правила - най-малко на законодателно ниво.

1.3 При всяко решение, касаещо подбора, разпределянето, назначаването, професионалното израстване или прекратяване на пълномощията на даден съдия, статутът предвижда участието на орган, който е независим от изпълнителната и от законодателната власт и в който поне половината от заседаващите са съдии, избрани от техните колеги по начин, гарантиращ най-широка представителност на последните.

1.4. Статутът предоставя на всеки съдия, който счита, че са застрашени или не са признати по някакъв начин установените със статута негови права или в по-общ план - неговата независимост или тази на съдебния процес, възможност да сезира един такъв независим орган, разполагащ с ефективни средства за защита за да се изправи или да предложи средство за изправяне на това нарушение.

1.5. При изпълнение на своите професионални задължения, съдията е длъжен

да бъде на разположение и да се отнася с уважение към гражданите, като се стреми да поддържа на високо ниво своята компетентност, така както го изисква решаването на делата във всеки конкретен случай - решаване, от което зависи гарантирането на индивидуалните права, - и да опазва тайната на информацията, която му е доверена в хода на съдебното производство.

1.6. Държавата е длъжна да осигури на съдията необходимите средства за успешното изпълнение на неговата мисия, и в частност, за гледането на делата в разумен срок.

1.7. Професионалните организации, създадени от съдии и в които всички съдии могат свободно да членуват, имат съществен принос за защитата на правата, които са им предоставени с техния статут, и в частност, пред официалните власти и органи, които участват във взимането на решения по отношение на тях.

1.8. Чрез своите представители и професионални организации, съдиите се включват във взимането на решения, свързани с управлението на съдилищата, определянето на техните финансови средства и разпределението им на национално и местно равнище. Тяхното становище се взема по същия начин при подготовката на изменения на техния статут и при определяне на условията за тяхното трудово възнаграждение и социално осигуряване.

2. ПОДБОР, РАЗПРЕДЕЛЯНЕ, ПЪРВОНАЧАЛНА ПОДГОТОВКА

2.1. Правилата на статута, отнасящи се до подбора и разпределянето на съдиите от един независим орган или комисия, изискват кандидатите да бъдат избирани въз основа на тяхната способност да оценяват свободно и безпристрастно съдебните казуси, които ще им бъдат предоставени за разглеждане, и да прилагат при тях правото с уважение към човешкото достойнство. Те изключват възможността даден кандидат да бъде отхвърлен само на основание на неговия пол, етнически или социален произход, както и въз основа на философските и политическите му възгледи или религиозни убеждения.

2.2. Статутът предвижда осигуряването на условия, които гарантират, при спазване на изискванията относно образователния ценз или за наличие на предишен опит, възможността за упражняване на съдебни функции.

2.3. Статутът предвижда подготовката на избраните кандидати за ефективно изпълнение на техните задължения на съдии да се извършва чрез преминаване на подходящо обучение, чиято издръжка се поема от държавата. Органът, посочен в т. 1.3, следи за съответствието на учебните програми и на структурите, които ги прилагат, на изискванията за откритост, компетентност и безпристрастност, свързани с изпълнението на съдебните функции.

3. НАЗНАЧАВАНЕ, НЕСМЕНЯЕМОСТ

3.1. Решението, с което даден избран кандидат се назначава за съдия и решението, с което той се назначава към даден съд, се взимат от визирания в т. 1.3 независим орган или по негово предложение или препоръка, или с негово съгласие или след взимане на неговото становище.

3.2. Статутът определя случаите, в които предишните дейности на даден кандидат или тези, изпълнявани от негови близки, могат да бъдат пречка за назначаването му в съда поради съмнения, които те могат основателно и обективно да породят и които са свързани с неговата безпристрастност или независимост.

3.3. Когато процедурата по назначаване предвижда по необходимост кратък изпитателен срок след назначаването като съдия, но преди това назначение да стане окончателно, или когато назначаването се извършва за ограничен срок, който може да бъде подновен, решението да не се извърши окончателно назначение или да не бъде подновен срокът може да се вземе единствено от независимия орган, посочен в т. 1.3 или по негово предложение или препоръка, или с негово съгласие, или след взимане на неговото становище. Разпоредбите на т. 1.4 се прилагат също за лица, подлежащи на преминаване на изпитателен срок.

3.4. Съдия, заемащ длъжност в даден съд, по принцип не може да бъде назначен на друга съдебна длъжност или преместен другаде, дори под формата на повишение, без да е дал доброволно съгласието си за това. Изключение от този принцип се допуска само в случай че преместването на друга длъжност е било предвидено като дисциплинарно наказание, в случай на промяна със закон на организацията на съдебната система и в случай на временно преместване с цел укрепване на съседен съд, като максималният срок на това преместване е строго ограничен в статута, без това да засяга прилагането на разпоредбите на т. 1.4.

4. ПРОФЕСИОНАЛНО ИЗРАСТВАНЕ

4.1. Когато не се основава на натрупания професионален стаж, системата на повишение в службата се основава изключително на качествата и достойнствата, забелязани по време на изпълнение от съдията на служебните му задължения чрез обективна оценка, извършвана от един или няколко съдии и съвместно обсъждане с оценявания съдия. В този случай решението за повишение се произнася от органа по т. 1.3 или по негово предложение или с неговото съгласие. Съдията, който не е предложен за повишение, има право да подаде жалба през този орган.

4.2. Съдията свободно упражнява дейностите, които са извън неговите съдебни задължения, включително онези, които са израз на неговите граждански права. Тази свобода не може да се ограничава, освен в случаите, когато определени външни дейности са несъвместими с доверието към съдията, с неговата безпристрастност или независимост или с изискването той да бъде на разположение за да разгледа с необходимото внимание и в разумен срок делата, които са му предоставени за разглеждане. Упражняването на каквато и да било външна дейност, извън свързаната с литература или изкуство, за която се полага изплащане на възнаграждение, може да се извършва само с предварително разрешение при условията, определени в статута.

4.3. Съдията е длъжен да се въздържа от поведение, действия или изяви, които

могат да засегнат чувствително доверието в неговата безпристрастност и независимост.

4.4. Статутът гарантира на съдията поддържането и разширяването както на техническите, така и на обществените и културните му познания, необходими за изпълнението на неговите задължения, чрез предоставяне на редовен достъп до обучение, чието финансиране се поема от държавата, и осигурява неговата организация при спазване условията, изложени в т. 2.3.

5. ОТГОВОРНОСТ

5.1. Неизпълнението от страна на даден съдия на някое от задълженията, изрично установени със статута, може да послужи за основание за налагане на наказание само въз основа на решение, прието по предложение, препоръка или със съгласието на юрисдикция или орган, най-малкото половината от състава на който са избрани съдии, в рамките на процедура, позволяваща да бъдат изслушани и двете страни и в която съдията, който е обект на наказателно преследване, да има право на свое представителство. Размерът на наказанията, които могат да бъдат налагани, е установен със статута и неговото прилагане се подчинява на принципа на пропорционалността. Решението на изпълнителен орган, юрисдикция или органа по тази точка, определящ наказанието, може да се обжалва пред висшестоящата съдебна инстанция.

5.2. Обезщетението за вреди, понесени в резултат на незаконно решение или противоправно поведение на съдията по време на изпълнение на неговите задължения, се осигурява от държавата. Статутът може да предвиди възможност за държавата да поиска, в определени граници, възстановяване от съдията на присъденото обезщетение по съдебен път в случай на грубо и неоправдано нарушаване от същия на правилата, регламентиращи неговата дейност. Сезирането на компетентния правораздавателен орган трябва да се извърши след предварително съгласуване с органа по т. 1.3.

5.3. Всяко лице трябва да има възможност да обжалва, без да е необходимо да

съблюдава особени формалности, лошото функциониране на правосъдието по дадено дело пред независим орган. Този орган има правомощието, ако едно внимателно и щателно проучване покаже, че е налице визираното в т. 5.1 неизпълнение от страна на съдията, да сезира по този повод дисциплинарната инстанция или в краен случай да препоръча да бъде сезирам даден орган, имащ съответната компетенция съгласно статута да извърши такова действие.

6. ТРУДОВО ВЪЗНАГРАЖДЕНИЕ И СОЦИАЛНА ЗАКРИЛА

6.1. За изпълнението на служебните му функции, на съдията се полага възнаграждение, чийто размер трябва да бъде такъв, че той да бъде защитен срещу давление с цел повлияване на неговото решение и в по-общ план на неговото поведение в съдебното производство, накърнявайки по този начин неговата независимост и безпристрастност.

6.2. Възнаграждението може да варира в зависимост от професионалния стаж, от естеството на задълженията, чието изпълнение е възложено на съдията, упражняващ тази професия, и от важността на задълженията му, оценени в условия на прозрачност.

6.3. Статутът предвижда осигуряване на съдията, упражняващ тази професия, срещу социални рискове, свързани с болест, майчинство, инвалидност, старост и смърт.

6.4. В частност, статутът осигурява на съдията, достигнал законоустановената възраст за прекратяване на своите функции и който е изработил определено време, упражнявайки тази професия, изплащането на пенсия по старост, чийто размер трябва да бъде възможно най-близък до последната му заплата като съдия.

7. ПРЕКРАТЯВАНЕ НА ФУНКЦИИТЕ

7.1. Съдията окончателно спира да упражнява своите служебни задължения в случай на подадена оставка, на физическа непригодност, констатирана с

медицинска експертиза, при навършена пределна възраст, при изтичане на своя мандат или при освобождаване от длъжност в съответствие с процедурата по т. 5.1.

7.2. Настъпването на една от причините, предвидени в т. 7.1, с изключение на навършването на възраст или изтичане на мандата, подлежи на проверка от органа по т. 1.3.